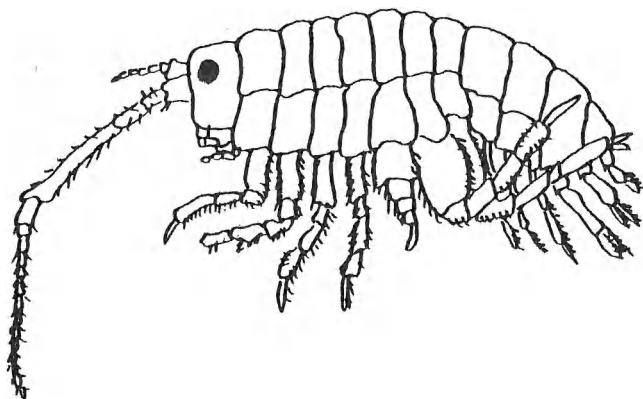

as

de strandvlo

PERIODIEK VAN 'DE STRANDWERK GROEP'

verantw. uitgever:
Yvette Vermeulen
Lucas De Heerestraat 64
B-9000 Gent

jaargang 1(4)
december 1981

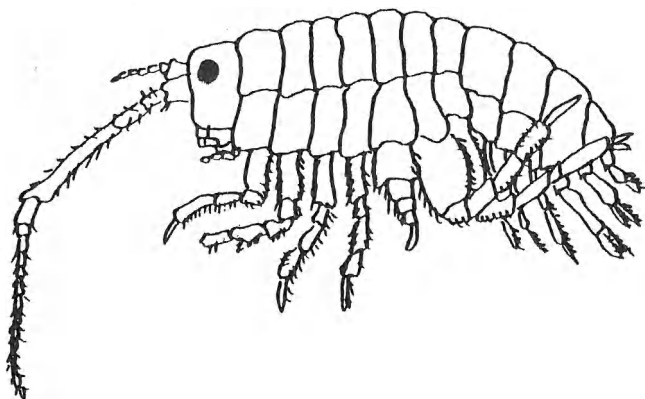
verschijnt driemaandelijks

as

de strandvlo

PERIODIEK VAN 'DE STRANDWERKGROEP'

verantw. uitgever:
Yvette Vermeulen
Lucas De Heerestraat 64
B-9000 Gent

jaargang 1 (4)
december 1981

verschijnt driemaandelijks

Periodiek van 'de Strandwerkgroep'
Verschijnt driemaandelijks

Voorzitter: G. Rappé, Cootveld 3, 9131 Beervelde
Sekretaris: A. Huyseune, Muinkkaai 100, 9000 Gent
Penningmeester: L. Vanhercke, Toekomstlaan 6,
8458 Oostduinkerke
Natuurhistorisch Archief: K. Desender, P. Meire,
F. Kerckhof, Frère Orbanstraat 309,
8400 Oostende
Redaktie: Y. Vermeulen, Lucas De Heerestraat 64
9000 Gent

Abonnementsprijs: 120 fr. op rekening 001-1091291-20
t.a.v. 'de Strandwerkgroep'
p/a Toekomstlaan 6, 8458 Oostduinkerke

Inhoud

Van Gompel J., Enkele gegevens betreffende het voorkomen van <i>Palaemonetes varians</i> en <i>Veomysis integer</i> in de omgeving van Blan- kenberge.	85
Papen R., Naaktslakken van de Boulonnais.	87
Janssen C., Komt <i>Porphyra purpurea</i> (Roth) C. Agardh (Bangiales) aan de Belgische kust in situ voor?	94
Kerckhof F., Uit het Natuurhistorisch Archief, Aflevering 1.	100
Rappé G., Hooiwagenkrabben: tweede, dringende oproep.	109
Desender K., Uit het Natuurhistorisch Archief, Aflevering 2.	110
Meire P., Uit het Natuurhistorisch Archief, Aflevering 3.	115
Huyseune A., Verslag van de SWG-excursie naar Nieuwpoort en Lombardsijde op 23 augus- tus 1981.	118
Excursiekalender	120
Mededelingen vanwege het Bestuur	121
Jaarvergadering	123

Enkele gegevens betreffende het voorkomen van *Palaemonetes varians* en *Neomysis integer* in de omgeving van Blankenberge. - J. Van Gompel

Palaemonetes varians, de brakwatersteurkrab, behoort tot de garnalen en is algemeen in brakwater; *Neomysis integer* is de algemeenste soort van de aasgarnalen en komt zowel in zoet, in brak als in zout water voor. Beide soorten blijken in de omgeving van Blankenberge op dezelfde plaatsen voor te komen. Hieronder geven we een kort overzicht van de vindplaatsen (waarnemingen voorjaar en zomer 1981):

- Het vaartje van Blankenberge is de centrale ader van het slotensysteem van de Uitkerkse polder, en komt via een dubbele sluis uit in de spuikom. Bij geopende sluizen staat op het vaartje een vrij sterke stroming, langs de oevers op de eerste kilometers vanaf de monding staat hier en daar de typische brakwaterplant *Zannichellia* (nymfkruidfamilie). *Palaemonetes varians* is in dit gedeelte vrij talrijk, van *Neomysis integer* werden slechts enkele exemplaren gevangen. In de sloten die uitmonden in het vaartje vonden we slechts hier en daar nog een brakwatersteurkrab, enkele meters stroomopwaarts in die sloten komen reeds meerdere soorten echte zoetwaterwantsen en mollusken voor.
- Het "oesterputje" naast de vaargeul is een ondiepe plas met een rechtstreekse verbinding met de vaargeul, die echter nog slechts zelden of niet meer geopend wordt. Tot voor enkele jaren bestond de bodem van het oesterputje uit kaal zand en zaten er veel strandkrabben. Deze laatste zijn nu verdwenen, de bodem is volledig bedekt met *Zannichellia* en op de oever heeft zich een rietkraag ontwikkeld. *Palaemonetes varians* is in

het oesterputje talrijk aanwezig, *Neomysis integer* komt er voor in veel kleinere aantallen. Ook waterwantsen als *Sigara lateralis* (algemene soort in licht brak water) en *Notonecta viridis* (halofiele soort) zijn er talrijk, mollusken werden niet aangetroffen.

- Drie km ten oosten van Blankenberge bevindt zich een klein plasje, voor een deel volgestort met afbraakmateriaal. Ook hier staat op de bodem *Zanichellia*, echter niet zo dicht als in het oesterputje. Zowel *Palaemonetes varians* als *Neomysis integer* zijn in dit plasje talrijk aanwezig, het aasgarnaaltje zelfs in massale aantallen (soms enkele honderden in één schep). Ook de waterwants *Sigara lateralis* is er talrijk en als enige molluskensoort vonden we de ovale poelslak (*Lymnaea peregra*). Deze laatste is bekend als een der soorten die zich vestigt bij het verzoetingsproces van b.v. afgesloten zeearmen.

- Uit het vroegere spuikomgebied met zijn slikken en geulen hebben we geen gegevens. De spuikom is thans omgevormd tot open havendok met een rechtstreekse open verbinding met de zee. *Palaemonetes varians* werd in de haven nog niet aangetroffen, wel werden er vroeger al andere steurkrabben gevangen (*Palaemonetes serratus* en *Palaemonetes elegans*).

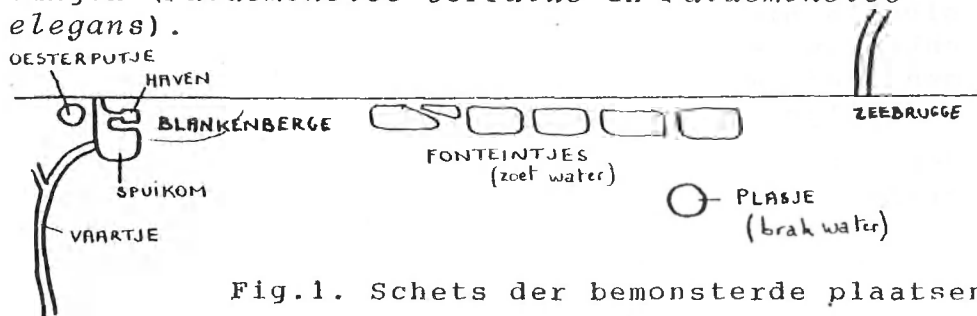

Fig.1. Schets der bemonsterde plaatsen.

Besluit: zowel de brakwatersteurkrab als het aasgarnaaltje komen in de omgeving van Blankenberge in alle geschikte biotopen voor, zowel in stromend

als in stilstaand brak water. Ze worden er aange-
troffen samen met typische brakwaterplanten van
de Nymfkruidfamilie en met enkele waterwantsen.

J. De Troozlaan 53
8370 Blankenberge

Naaktslakken van de Boulonnais. - Roeland Papen.

Gedurende twee korte verblijven te Wimereux tij-
dens de periodes 23-9-'80 tot 30-9-'80 en 8-3-'81
tot 11-3-'81 heb ik mij vooral toegelegd op het
bestuderen van naaktslakken. In dit artikel hoop
ik aan de hand van een kort verslag mijn waarne-
mingen mee te delen.

1. Geologie en oecologie van de Boulonnais.

De kust van de Boulonnais is gevormd door de
oostuitloper van de Weald-anticline. Dit betekent
dat kalkhoudende zandsteen uit het Boven-Jura
(Portlandiaan) aan de oppervlakte dagzoomt. De
huidige kustlijn is na de kwartaire glaciatie ge-
vormd door opeenvolgende transgressies van de zee.
De kust bestaat uit een aantal kapen opgebouwd
uit kalkhoudende zandsteen. Deze kapen zijn ge-
scheiden door zandstranden. Door werking van de
branding zijn de kapen sterk verweerd en zijn een
groot aantal rotsblokken van de klippen op de
stranden neergestort. In de inhammen wordt zandig
materiaal afgezet.

Het getijdengebied van deze rotsachtige kustlijn
wordt in drie zones ingedeeld:

- De supralittorale franje: wordt bovenaan be-
grensd door de bovengrens van de *Littorina*-
zone en onderaan door de bovengrens van de
zeepokkengordel. Het supralittoraal gebied
strekt zich boven deze franje uit.
- De mediolittorale zone: heeft als bovengrens
de zeepokkengordel en als ondergrens de hoogst-

gelegen limiet van de *Laminaria*-zone.

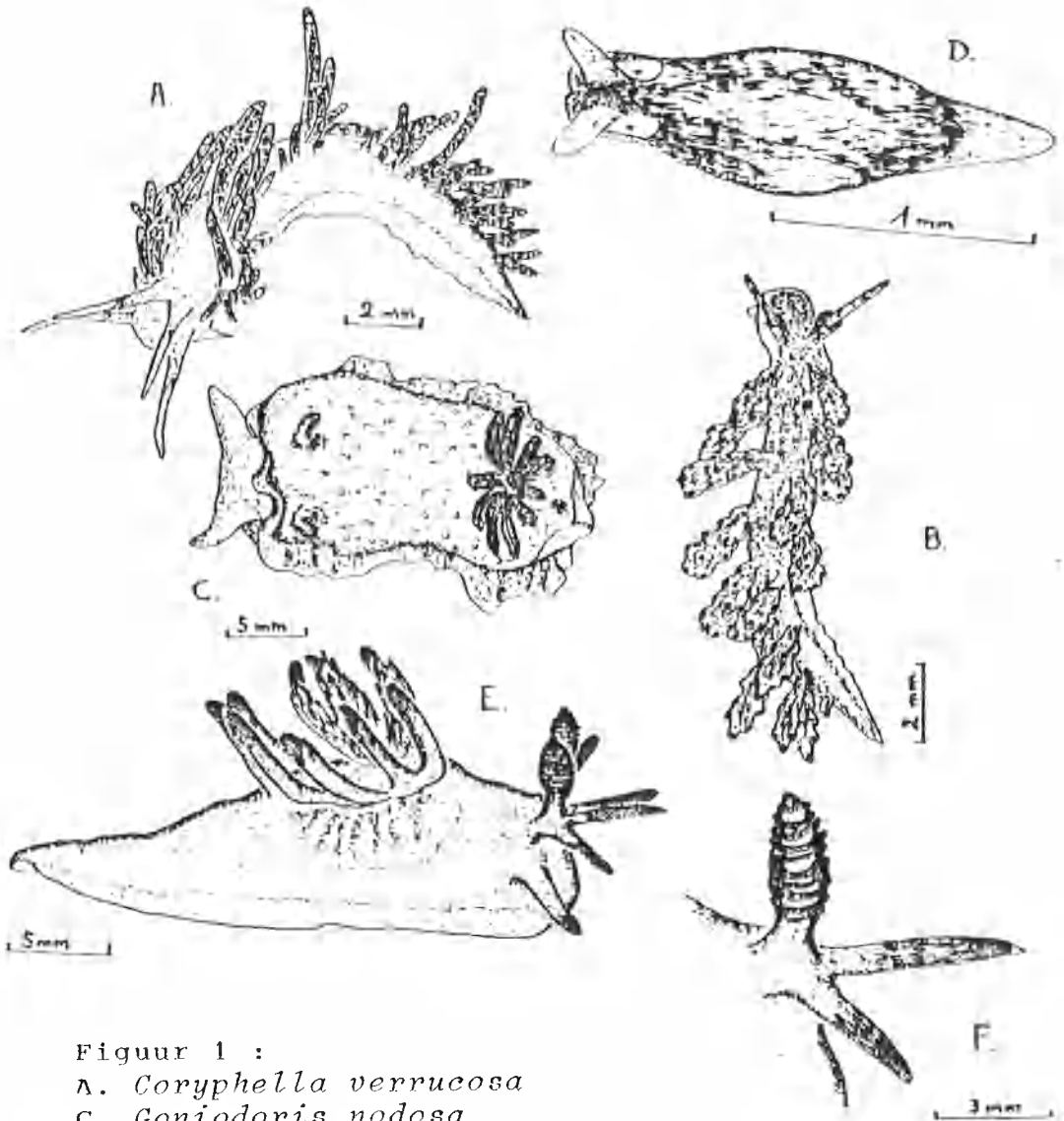
- De infralittorale zone: deze zone heeft als bovengrens de *Laminaria*-zone en strekt zich tot ver in zee uit.

Deze zonatie (naar Stephenson & Stephenson, 1972) is het best na te gaan bij vastzittende planten en dieren. Beweeglijke diersoorten zoals de Gastropoda (slakken) zoeken vaak micro-biotopen op boven en onder hun eigenlijke verspreidingszone. Het grootste deel van deze dieren (o.a. naaktslakken) is wegens haar afhankelijkheid van een bepaald voedsel toch sterk aan deze zonatie gebonden.

2. Waarnemingen.

Eén van de meest voorkomende naaktslakken is wel *Aeolidia papillosa* (Linnaeus, 1761) die in het laag mediolittoraal voorkomt. Deze naaktslak voedt zich voornamelijk met anemonen. Twee specimens zijn gedurende korte tijd in een klein aquarium ondergebracht (25×15×10cm) en regelmatig van verse anemonen voorzien. De meeste anemonen vertoonden een duidelijke vluchtreactie, waarbij het enkele exemplaren gelukt is om uit het drijvende aquarium te kruipen. Een aangevallen anemoon trok zich helemaal in en scheidde allerlei excretiemateriaal uit. Mogelijk detecteren ze de aanwezigheid van deze naaktslak (*Aeolidia papillosa*) (fig. 2a). *Aeolidia papillosa* is op volgende plaatsen gevonden:

- Pointe aux Oies: laag mediolittoraal: 2 exx.
(ca. 45 mm) op 24-9-'80
- Audresselles: laag mediolittoraal: 1 ex. op
26- 9-'80
- Cap de la Crèche: verschillende kleinere
(ca. 30mm) exemplaren zijn op 27-9-'80 waargenomen op het wrak waar zij zich voedden met *Metridium senile* (een Anthozoa).

Figuur 1 :

A. *Coryphella verrucosa*

C. *Goniodoris nodosa*

B. *Doto coronata*

D. *Limapontia senestra*

E. *Ancula cristata*

F. *id.* detail v. *rhinofoor*

- Fort de Croi : laag mediolittoraal
- 2 ex. (-) op 28-09-'80
- 1 ex. (110 mm) op 08-03-'81

Op het wrak zijn ook verschillende individuen gevonden van *Antiopella cristata* prederend op *Bugula turbinata* (Bryozoa) - mond. med. van Rudy Herman.

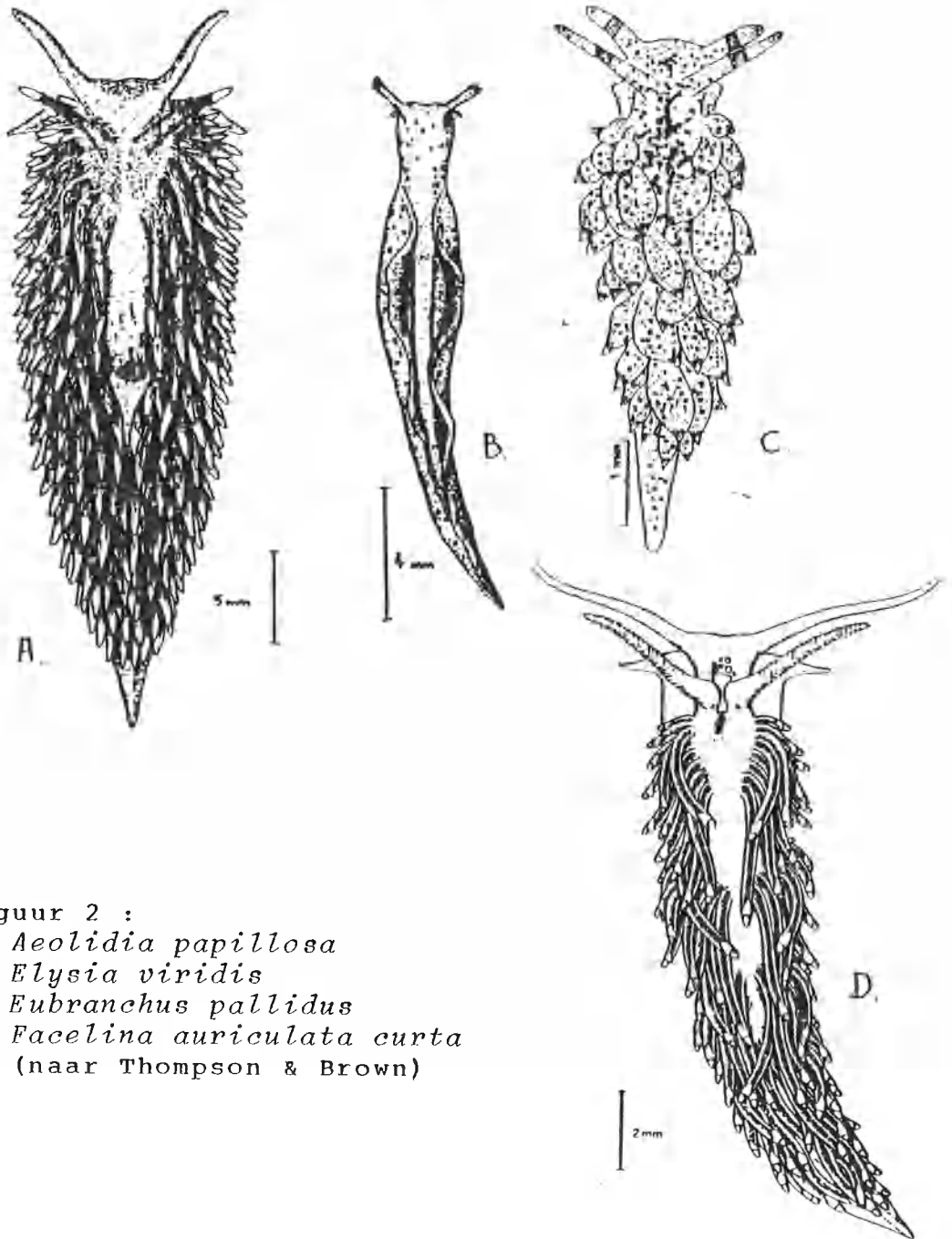
Het wrak dat langzaam wegzinkt in het zand, vormt waarschijnlijk een soort oase-microbiotoop, dat naargelang allerlei factoren (vb. voortschrijdende aanslibbing) in de loop der jaren en seizoenen voor verschillende diergemeenschappen een optimaal levensgebied vormt. Hierbij gaan verschillende associaties elkaar opvolgen :

- september 1980 : vnl. *Aeolidia papillosa* op *Metridium senile*
- september 1981 : vnl. *Antiopella cristata* op *Bugula turbinata*

Een merkwaardige vondst (in september '80) aan het Fort de Croi is een 3 mm groot exemplaar van *Elysia viridis* (fig. 2B). Volgens Bouchet et al. (1978) voedt deze herbivore naaktslak zich uitsluitend met viltwier (*Codium*). De slak heeft daartoe een gespecialiseerde radula waarmee de grote cellen van het viltwier doorboord worden; daarna wordt de inhoud opgezogen.

In september 1980 is echter in de omgeving van Wimereux geen viltwier gevonden (mond. med. Gillis). Dit gegeven, plus het feit dat het exemplaar gevonden werd in een emmer met verschillende soorten groenwieren (o.a. *Cladophora*), maakt het meer waarschijnlijk dat *Elysia viridis* zich met verschillende groenwiersoorten voedt (zoals beschreven door Thompson & Brown, 1976).

Dank zij een bijzonder gunstig laagtij (0,2 m) en een landwind konden in maart 1981 de uiterste zandplaten van het laag mediolittoraal onderzocht worden. Dit leverde enkele interessante waarnemingen op. In de laagste zone is vnl. *Coryphella verrucosa* waargenomen : var. *verrucosa* en *smaragdina* (fig.1A).

Figuur 2 :

A. *Aeolidia papillosa*

B. *Elysia viridis*

C. *Eubranchus pallidus*

D. *Facelina auriculata curta*

(naar Thompson & Brown)

Tabel 1 : overzicht van de waarnemingen te Wimereux (F-Pas de Calais)

	september 1980	maart 1981
<i>Hermaea bifida</i>	12/ 15	-
<i>Elysia viridis</i>	1/ 3	-
<i>Limapontia senestra</i>	-	6/ 2 à 5
<i>Goniodoris nodosa</i>	-	24/ 25
<i>Ancula cristata</i>	-	5/ 20
<i>Doto coronata</i>	-	42/ 1 à 9
<i>Acanthodoris pilosa</i>	-	1/ 30
<i>Onchidoris bilamellata</i>	2/ 30	6/ 30
<i>Coryphella verrucosa</i>		
var. <i>verrucosa</i>	-	17/ 10 à 20
var. <i>smaragdina</i>	-	31/ 10 à 20
<i>Facelina auriculata</i> var <i>curta</i>	-	1/ 25
<i>Aeolidia papillosa</i>	xx/ 30 à 50	3/ 70 à 110
<i>Eubranchus pallidus</i>		
var. <i>pallidus</i>	-	1/ 20
<i>Dendronotus frondosus</i>	-	1/ 25
<i>Archidoris pseudargus</i>	1/ 90	1/ 120
<i>Trinchesia viridis</i>	3/ 3 à 5	6/ 5 à 15

aantal individuen/ grootte in mm

De verspreiding van deze variëteiten vertoont een duidelijk patroon. De exemplaren zitten steeds aan de zuidkant van ondiepe plassen, op de zijwand. Hoger wordt vnl. *Doto coronata* (fig. 1B) gevonden. De soort zit meestal in de omgeving van *Plumularia setosa*, een hydroïde die behoort tot het menu van *Doto coronata*. In dezelfde zone is ook *Eubbranchus pallidus* (fig. 2C) gevonden. Het individu is later gedetermineerd als de variëteit *pallidus* (de oranje vlekken zijn minder duidelijk).

Andere interessante waarnemingen van maart 1981 :

- *Dendronotus frondosus* : de boompjesslak
- *Ancula cristata* : fig. 1E & 1F
- *Limapontia senestra* : fig. 1D
- *Facelina auriculata* var. *curta* : fig. 2D
- *Goniodoris nodosa* : fig. 1C
- *Acanthodoris pilosa*
- *Trinchesia viridis*

Niettegenstaande een uitgebreide zoektocht zijn *Elysia viridis* en *Hermaea bifida* niet teruggevonden.

Aan de hand van tabel 1 is het duidelijk dat de optimale verspreiding in tijd afhankelijk is van de soort. Verregaande besluiten mogen hieruit echter nog niet afgeleid worden.

Tot slot verwijs ik nog naar Thompson & Brown, 1976 voor de beschrijving van alle soorten en naar Bouchet et al., 1978, voor een aantal prachtige foto's van naaktslakken.

Literatuur

- Bouchet, Ph.; F. Daurigol; C. Huyghens -1978-
Coquillages des Côtes atlantiques et de la
Manche; Les éditions du Pacifique, 144 pp.
- Edmunds, M & A. Kress -1969- On the european
species of *Eubbranchus* (Mollusca, Opisthobran-
chia); J.mar.biol.Ass.U.K., 49; 879-912
- Thompson, T.E.; G.H.Brown -1976- British Opistho-
branch Molluscs (Mollusca, Gastropoda). Keys
and notes for the identification of the species.

Synopsis of the British Fauna (New Series)
N° 8, Academic Press, 203 pp.

Bergstraat 1
B-9180 Belsele

Komt *Porphyra purpurea* (Roth) C. Agardh (Bangiales)
aan de Belgische kust in situ voor ? - C. Janssen

INLEIDING

Als onderdeel van een inventarisatie en een uitgebreid onderzoek van de wiervegetatie van de Belgische kust werd de golfbreker ten oosten van het oosterstaketsel te B-8400 Oostende frequent bemonsterd.

Deze golfbreker is door het staketsel (dat een vijftigtal meter dieper in zee reikt) meer beschermd dan de meeste andere golfbrekers. Dit komt onder andere tot uiting in de geringe ontwikkeling van de *Balanus-Elminius*-gordel.

Onder de ingezamelde wieren van het genus *Porphyra* (= Purperwier) bevonden zich verschillende exemplaren die wel wat meer aandacht verdienen.

Porphyra umbilicalis (L.) J. Ag. is een zeer algemene soort aan onze kust. Zij vormt een duidelijke, donkere lijn in de groene *Blidingia*- of *Enteromorpha*-gordel van golfbrekers en dijken op de overgang tussen de supralittorale franje en het mediolittoraal. Zij is de kensoort voor het *Enteromorpha-Porphyretum umbilicalis*.

In het midden-mediolittoraal echter, worden frequent exemplaren met een volledig verschillende habitus waargenomen. Deze werden in samenwerking met enkele algologen van de Rijksuniversiteit Gent (Coppejans & Gillis) voorlopig gedetermineerd als

Porphyra purpurea (Roth) C.Agardh.

Voor zover wij konden nagaan zou dit de eerste maal zijn, dat deze soort gemeld wordt van de Belgische kust. Het is inderdaad zo dat tengevolge van een aantal feiten zoals overlapping van de "stand-plaatsen", diversiteit van de vormen (habitus) e.a. factoren, het onderscheid tussen *P. umbilicalis* en *P. purpurea* zeer moeilijk is. Devos (1978) wijst hier eveneens op.

Dit wordt ook onderstreept door het feit dat in de "oudere" literatuur *Porphyra purpurea* beschreven wordt als een varieteit van *P. umbilicalis* (Drew, 1954 : *P. umbilicalis* (L.) Kütz. var. *laciniata* (Lightf.)). Conway (1964) stelt *P. umbilicalis* var. *laciniata* gelijk aan *P. purpurea*, wat ook in meer recente publicaties (Conway, 1964; Kornmann & Sahling, 1978; Coppejans & Van Der Ben, 1980) vermeld wordt. *P. purpurea* wordt nu algemeen aanvaard als species.

Conway (1964) stelde, aan de hand van de kleur van de thallus, vorm van de vasthechtingsstructuur en de sporen, een bruikbare determinatietabel op. Gesteund op deze sleutel, aangevuld met andere, meer recente publicaties (Kornmann, P. & P.H. Sahling, 1978; Nienhuis, P.H., 1969) zijn wij tot de conclusie gekomen dat het hier wel degelijk om *Porphyra purpurea* (Roth) C.Ag. zou kunnen gaan.

ECOLOGIE

Deze soort komt voor van midden tot laag medio-littoraal. Op de groene achtergrond van *Enteromorpha*-species vormt *Porphyra purpurea* duidelijke (donker-)bruine vlekjes. We hebben deze soort altijd epilittisch waargenomen.

Meestal komen zij op de meer beschutte zijden van de rotsblokken voor. Dit is in tegenstelling met *P. umbilicalis*, die soms ook in deze zone aanwezig is en die op meer blootgestelde plaatsen voorkomt.

BESCHRIJVING

De vorm van *P. purpurea* is zeer variabel. Te oostende komen zowel smalle, tongvormige als bredere asymmetrische thalli voor (figuur 1). De vorm is vooral afhankelijk van ouderdom en ecologische omstandigheden.

De thallus is vastgehecht met een zeer korte, basale stipes. Ook Conway (1964) vermeldt dit kenmerk. Men dient wel voorzichtig te zijn bij de interpretatie hiervan, omdat bij het inzamelen van het materiaal het vasthechtingsstructuurtje gemakkelijk "achtergelaten" wordt op het substraat. Bij fertiele tongvormige exemplaren kan men een scherpe grens bemerken tussen het bleekgele, fertiele deel en het donkerrode (bruine), vegetatieve deel. Het bleke deel is meestal kleiner dan het donkere deel. Ook Kornmann & Sahling (1978) en Nienhuis (1969) vermelden deze opvallende grenslijn. De bredere, asymmetrische exemplaren vertonen dit kenmerk niet. Zowel de smalle, tongvormige als de bredere vormen kunnen een licht gegolfde rand hebben.

De thallus heeft een donkerbruine tot (bijna) zwarte kleur bij opvallend licht. Bij doorvallend licht, echter, wordt de thallus een donkerrood vlies. Hoewel Conway (1964) de kleur van de thallus vermeldt in haar determinatiesleutel, merkt zij op dat dit kenmerk grotendeels afhankelijk is van het seizoen, de expositie en andere oecologische factoren. Ook wij konden door vergelijking van de kleur van *Porphyra purpurea* en *P. umbilicalis* geen duidelijk onderscheid maken. *P. umbilicalis* kan soms een lichtere tint hebben.

Microscopisch stellen wij vast dat de plaats van de sporenvorming bij beide soorten verschillend is.

Bij *Porphyra umbilicalis* komen de grote, gekleurde α -sporen langs de volledige rand voor. De kleinere, kleurloze β -sporen vormen een smalle, kleurloze franjerand rond de grotere α -sporenzone. Macroscopisch is deze rand (bij fertiele exemplaren) bleekgeel.

Bij *Porphyra purpurea* worden de α -sporen aan de top en langs de rand gevormd. De kleine β -sporen vormen een smalle, bleke band, in de lengterichting naast deze zone.

Nog even vermelden dat uit de grote α -sporen het *Conchocelis*-stadium ontstaat (Conway, 1964). Vroeger werd dit stadium als een afzonderlijke soort beschouwd (Newton, 1931). Recenter onderzoek (Drew, 1954) toonde aan dat dit *Conchocelis*-stadium deel uitmaakt van de heteromorfe generatiewisseling van de *Porphyra*-soorten. Dit *Conchocelis*-stadium is een microscopisch klein wiertje dat voornamelijk in schelpen groeit (cfr. *Conchocelis rosea* op lege schelpen van *Mya truncata*, *Solen marginatus* Newton, 1931).

Misschien verschillen de *Conchocelis*-stadia van de resp. *Porphyra* species dermate dat de afbakening van de soorten gemakkelijker en met grotere zekerheid kan gebeuren op dit kalkborend stadium. Het zou interessant zijn om dit voor de Belgische kust na te gaan door middel van cultuurexperimenten (Gillis, 1981: mondelinge mededeling).

Aan de hand van voorgaande waarnemingen en beschouwingen zouden wij kunnen concluderen dat het hier om *Porphyra purpurea* (Roth) C. Agardh. gaat.

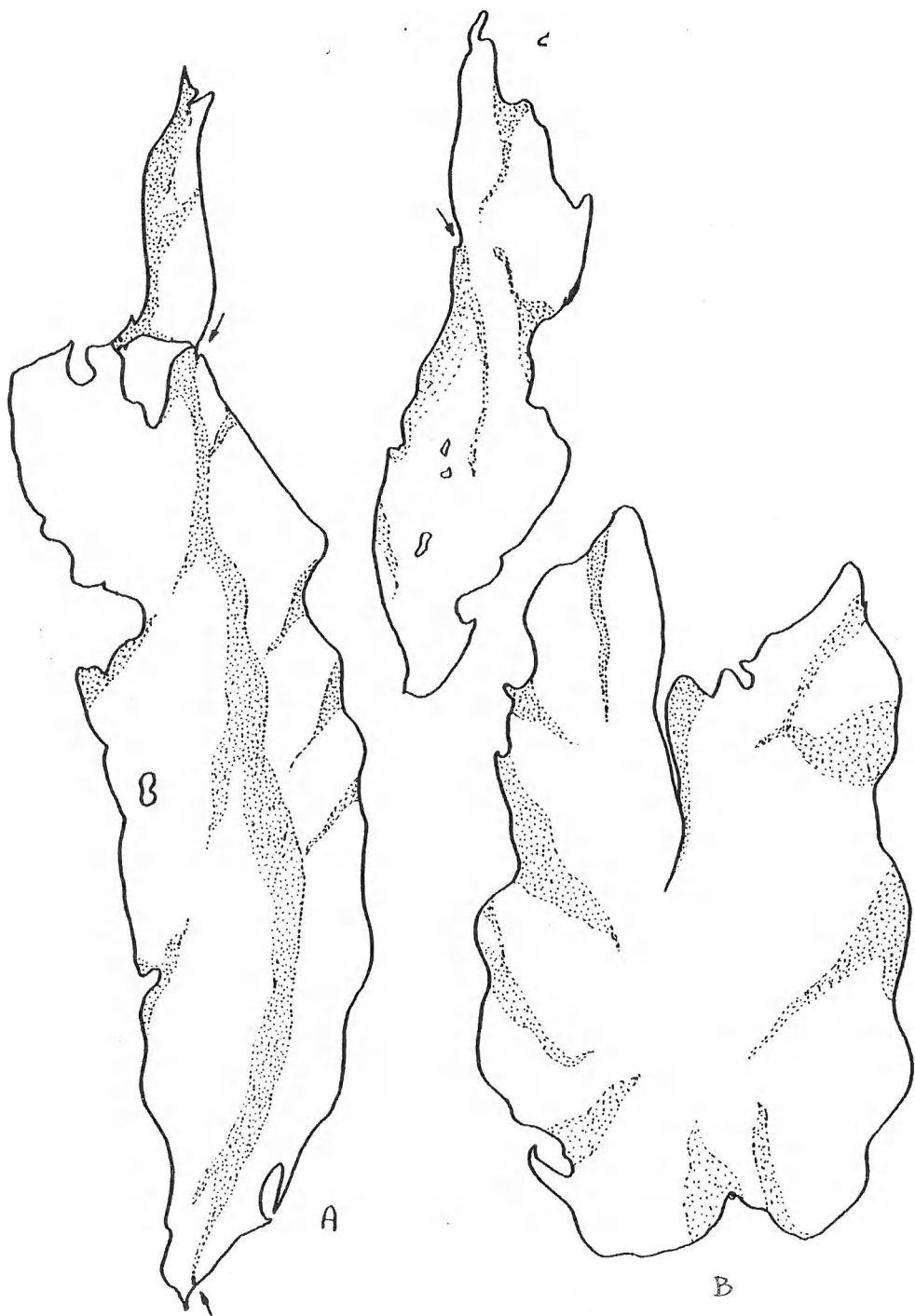
Dankwoord

Dank aan J. Gillis voor zijn actieve medewerking bij de determinatie van dit wier en voor het doornemen van het manuscript.

Ook dank aan Dr. E. Coppejans (R.U.G.) voor zijn kritische beschouwing bij de determinatie.

LITTERATUUR

Conway, E. -1964- Autecological studies of the genus *Porphyra* : I. The species found in Britain
Brit.phycol.Bull. 2 (5); 342-348

- Conway, E. -1964- Autecological studies of the genus *Porphyra* : II. *Porphyra umbilicalis* (L.) J.Ag. Brit.phycol.Bull. 2 (5); 349-363
- Coppejans, E. & D. Van Der Ben -1980- Zeewierengids voor de Belgische en Noordfranse kust. Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie; 156pp.
- Devos, D. -1978- De wiervegetatie van de pier van Zeebrugge. Onuitgegeven licentiaatsverhandeling Rijksuniversiteit Gent; 124 pp. + 43 pl.
- Drew, K.M. -1954- Studies in the Bangioideae. III. The life history of *Porphyra umbilicalis* (L.) Kütz. var. *laciniata* (Lightf.) J.Ag. Ann.Bot., Lond., N.S. 18; 183-211
- Kornmann, P. & P.H. Sahling -1978- Meeresalgen von Helgoland. Benthische Grün-, Braun- und Rotalgen. Helgol.wissensch.Meeresunters. 29; 1-298
- Newton, L. -1931- A handbook of the British Seaweeds British Museum (Natural History) London; 478pp.
- Nienhuis, P.H. -1969- Zeewieren. Determineertabellen voor de meest opvallende Nederlandse zee- en brakwaterwieren. Wetenschappelijke mededelingen K.N.N.V. Nr. 81; 35pp.

Van Hemdenstraat 49
B-8400 Oostende

Legende bij figuur 1 :

- A. tongvormig, fertiel ex. De pijlen duiden de grens aan tussen het bleke (rechter) en het donker deel.
- B. Bredere asymmetrische habitus
- C. tongvormig, fertiel ex. Pijl wijst op het klein, bleek deel (links).

Figuren van de auteur

Uit het Natuurhistorisch archief, Aflevering 1
F. Kerckhof

Algemene inleiding

Het hierna volgend verslag behandelt de periode januari tot september 1981. Uit de ontvangen waarnemingen werd een selectie gemaakt. Dit wil echter niet zeggen dat niet vernoemde vondsten onbelangrijk zouden zijn. Van bepaalde algemene soorten geven we bvb. typische trends of enkele opvallende meldingen. Het zou namelijk onmogelijk en bovendien nogal saai zijn om elke individuele waarneming op te sommen.

Zoals bekend, krijgt het N.H.A. slechts zijn waarde dank zij de medewerking van zoveel mogelijk personen. Volgende strandjutters gaven hun waarnemingen door; waarvoor onze dank :

E. Dumoulin, K. Decleer, J. Laporte, J. Van Gompel, G. Rappé, K. Desender, A. Huysseune, G. De Laender, G. Van Bastelaere, C. Janssen, P. Meire, Y. Vermeulen, H. Adema, P. Govaere, C. Vanhercke, F. Kerckhof, J.P. & E. Vanderperren, S. Beke & R. Goethaels, R. Vanwalleghe, A. Pieters en E. Rabaut.

Dit verslag werd samengesteld aan de hand van een vijftigtal streeplijsten en zo'n 80 waarnemingsformuliertjes. Daaruit blijkt dat in hoofdzaak langs de westkust gejut werd, en in de omgeving van Oostende; enkele waarnemingen kwamen van de oostkust : Wenduine, Blankenberge, Knokke. Alhoewel natuurlijk de westkust als rijkste strand bekend staat, loont het zeker de moeite om ook eens op andere plaatsen van onze kust rond te kijken, en bevindingen door te geven.

Wieren (Algae)

Blaaswier (*Fucus vesiculosus*), knotswier (*Asco-phyltum nodosum*) en darmwier (*Enteromorpha*-spec.) werden het meest gemeld, dikwijls in grote hoeveelheden en samen aangespoeld.

In het begin van dit jaar, rond 17 en 25 jan., spoelden vooral op de westkust talrijke wieren aan. Volgend gezelschap was algemeen : knobwier, blaaswier, gezaagde zeeëik (*Fucus serratus*) en twee *Laminaria*-soorten, t.w. suikerwier (*L. saccharina*) en vingerwier (*L. digitata*). De drie laatstgenoemde soorten werden tot eind oktober niet meer gemeld.

De periode februari tot eind mei leverde vrijwel geen waarnemingen op. Blaaswier en darmwier spoelden frequent aan vanaf eind mei tot einde juni.

In de zomermaanden kregen we een massale stranding van verschillende soorten, met een tweetal hoogtepunten. Het eerste rond einde juni, na een stormachtige N-NO wind, met volgende soorten : blaaswier, knobwier, darmwier en nu ook voor het eerst het Japans bessenwier (*Sargassum muticum*). Het aanspoelen gebeurde eerst op de middenkust en verspreidde zich later over de rest van de kust. Eind juli gebeurde een vernieuwde aanvoer bestaande uit het vorige gezelschap; nu nog aangevuld met grote hoeveelheden riemwier (*Himanthallia elongata*).

Het is niet zo verbazend dat vooral 's zomers wieren massaal aanspoelen. Veel wieren bereiken dan hun maximale lengte en worden gemakkelijk losgeslagen. Het Japans bessenwier stoot echter zelf zijn zijtakken af, op het einde van het groeiseizoen. Dit bevordert zijn verspreiding. Zonder twijfel een effectieve methode; dit blijkt uit het feit dat dit wier vóór 1975 nog niet van onze kust bekend was en dat het nu in de zomer een algemene en regelmatige verschijning is aan onze stranden. Het aanspoelen is afhankelijk van de windrichting. Vooral bij aanlandige wind worden de drijvende wierpaketten kustwaarts gestuwd. Dikwijls spoelt dan ook ander drijvend materiaal aan, terwijl op en tussen de wieren vaak interessante ontdekkingen te doen zijn. Zulke massale strandingen houden meestal een poosje aan. Daarna blijven de wieren meestal een tijdlang op het strand liggen, waarbij hun toestand geleidelijk aan achteruit gaat. In de vloedlijn verdrogen ze, en door het vele heen en weer spoelen in de

branding worden ze gefragmenteerd. Zo werden op de excursie van 23 augustus te Lombardsijde wierden gevonden van eind juli; ze waren doorgaans niet erg fris meer en ook kleiner.

Het volgende lijstje geeft de minder frequent gemelde soorten weer, die vaak ook te vinden zijn bij zo'n massale stranding.

<i>Ulva lactua</i>	westkust 24.I. algemeen
zeesla	
<i>Halidrys siliquosa</i>	De Panne 24.I. enkele
hauwwier	Koksijde 15.II. 1
	Oostende 27.VII. fragmenten
	22.VIII. 1
<i>Cystoseira baccata</i>	Oostende 02.VIII. enkele
vezelwier	22.VIII. 1
	Lombardsijde 23.VIII. enkele
<i>Chorda filum</i>	Oostende 28.VI. 2
veterwier	Blankenberge 12.VIII. meerdere
<i>Plocamium cartilagineum</i>	
rood kammetjeswier	westkust 24.I. enkele
	Koksijde 01.III. enkele
	Oostende 12.IV. 1
	Lombardsijde 23.VIII. enkele
<i>Asperococcus fistulosus</i>	
	Oostende 27 en 28.VI. 6-tal
<i>Scytosyphon lomentaria</i>	
	Oostende en Raversijde
	27 en 28.VI. enkele
	Oostende 27.VII. 50-tal op
	een stuk plastic

vezelwier
(*Cystoseira baccata*)
(vrij naar Coppejans &
Van Der Ben)

Weekdieren (*Mollusca*)

In afwijking met alle andere groepen, loopt de waarnemingsperiode hier van januari tot oktober 1981. Er werden 76 soorten gemeld. Het is dus duidelijk dat deze groep zich in een grote belangstelling mag verheugen.

Tweekleppigen (*Bivalvia*)

In totaal 42 soorten, waarvan 19 ook levend. Er blijken enkele grote lijnen uit de binnengekomen waarnemingen.

Het nonnetje (*Macoma balthica*) en het zaagje (*Donax vittatus*) werden het vaakst gemeld, en vrijwel altijd samen. Langs de gehele kust spoelden ze algemeen tot zeer algemeen aan, dikwijls levend. Iets minder meldingen van de kokkel (*Cerastoderma edule*) echter ook langs de hele kust, meestal dan van grote tot massale hoeveelheden levende en dode exemplaren.

Vervolgens waren er vijf soorten, die duidelijk minder frequent, maar toch nog regelmatig gemeld werden. Algemeen, ook soms levend, waren de tere platschelp (*Angulus tenuis*) en de rechtsgestreepde platschelp (*Angulus fabulus*). De witte dunschaal (*Abra alba*) werd ook regelmatig gevonden en spoelde soms plaatselijk massaal aan. Dit was het geval op 15.II. te Koksijde, op 30.IV te Oostduinkerke en op 21.VI. te Oostende (talrijke juveniele ex. in de vloedlijn). De halfgeknotte strandschelp (*Spisula subtruncata*) en de grote strandschelp (*Macra corallina*) waren in de beschouwde periode niet opvallend talrijk. Beide soorten waren nog het algemeenst in het begin van het jaar op de westkust. Verder werden regelmatig lege doubletten en enkele levende ex. van andere plaatsen gemeld. Losse kleppen van de grote strandschelp werden echter wel nu en dan vrij talrijk gevonden. Opmerkelijk is ook nog het aanspoelen van enkele tientallen levende volwassen individuen rond een golfbreker te Raversijde op 09.III.1981.

Enkele soorten, zoals de tapijtschelp (*Vene-*

rupis pullastra), de afgeknotte gaper (*Mya truncata*), de Amerikaanse boormossel (*Petricola pholadiformis*) en de mesheften (*Ensis spec.*) waren beduidend algemener langs de westkust. Vooral rond 17 en 25 januari spoelden daar grote hoeveelheden van de eerste drie soorten aan, meestal lege doubletten maar van beide laatste ook enkele levende individuen. Mesheften werden op verschillende data (januari, 15.II, 01.III., 30.IV., juli) zeer algemeen en soms zelfs massaal gevonden; steeds lege doubletten. Elders spoelden van deze 4 soorten fragmenten, losse kleppen of slechts enkele doubletten aan.

Van de witte boormossel (*Barnea candida*) waren losse kleppen algemeen langs de ganse kust. Slechts 2 keer werd een levend ex. gevonden : 17.I. te Oostduinkerke en 09.III. te Raversijde.

Betrekkelijk weinig waarnemingen van de volgende twee soorten. De stevige strandschelp (*Spisula solida* werd maar 4 keer gevonden : op 17.I. te Oostduinkerke (lege doubletten en enkele levend), verder in juli te De Panne (algemeen) en te Lombardsijde op 23.VIII. (enkele lege doubletten). Misschien werd er niet zo op die soort gelet. Dit geldt waarschijnlijk ook voor een klein schelpje : *Mysella bidentata*, dat echter dikwijls massaal in fijn gruis te vinden is. Als zodanig werd het gemeld van Oostende o.a. op 14.II., 12.IV., 15/17.V. en 21.VI., telkens algemeen uit fijn aanspoelsel.

Volgende vondsten zijn zeker ook het vermelden waard. Op 17 en 25.I. waren langs de westkust, tussen talrijk aangespoelde mossels, ook enkele ex. van de hoge, bruine vorm, de krombek (*galloprovincialis*) vorm te vinden. Ook te Oostduinkerke op 17.I. 3 verse, maar lege, doubletten van de messchede (*Solen marginatus*). Die soort werd nu en dan ook van elders gemeld, maar steeds enkele losse kleppen. De ovale strandschelp (*Spisula elliptica*) werd 3 maal gevonden te Oostende (telkens 1 leeg doublet), nl. op 18.I., 01.II., 10.V..

Merkwaardig was ook de vondst van een strandgaper (*Mya arenaria*) tussen de stenen van een golfbreker te Raversijde (24.II.). Het betrof een vers doublet

met het dier er nog in. Eigenaardig, omdat deze soort in tegenstelling met zijn Nederlandse naam niet zozeer op onze stranden voorkomt, maar wel in estuaria (Schelde, IJzer) of in het Zwin en de spuikommen van Oostende en Blankenberge.

Op een emmer, die te Oostende aanspoelde, bevonden zich talrijke schilferige dekschelpen (*Heteranomia squamula*) samen met 4 Noorse rotsboorders (*Hiatella arctica*). Een juveniel doubletje van de laatste is gevonden op een wulk te Oostduinkerke (17.I.). De schilferige dekschelp werd ook te Wenduine gevonden op een aangespoeld balkje (05.VIII.). In het balkje leefden bovendien nog enkele scheepswormen (*Psiloteredo megotara*), een houtborende bivalve.

Tot slot nog enkele soorten waarvan alleen losse kleppen gevonden zijn :

arkschelp	Koksijde	15.II.	1
<i>Striarca lactea</i>	De Panne	juli	8
wijde mantel	Oostende	11.I.	1
<i>Aequipecten opercularis</i>			
bonte mantel	Koksijde	15.II.	1
<i>Chlamys varia</i>	Raversijde	10.IV.	1
	Oostende	28.V.	1
	De Panne	13.VII.	1
<i>Glycymeris glycymeris</i>	Oostende	11.I.	1
<i>variabilis</i>	Oostende	18.I.	1
Jacobsschelp	Oostende	15.VII.	1 fr.
<i>Pecten maximus</i>	Westende	08.IV.	20 L.klep
	Lombardsijde	12.VIII.	1
paardezadel	Koksijde	01.III.	1
<i>Anomia ephippium</i>			
<i>Timoclea ovata</i>	De Panne	juni	1
pholade	De Panne	24.I.	1
<i>Pholas dactylus</i>			
wrattige venussch.	Oostende	28.VI.	1
<i>Venus verrucosa</i>			
Noorse hartschelp	Oostende	11.I.	1
<i>Laevicardium crassum</i>			
gedoornde hartsch.	De Panne	28.V.	1
<i>Acanthocardia echinata</i>			

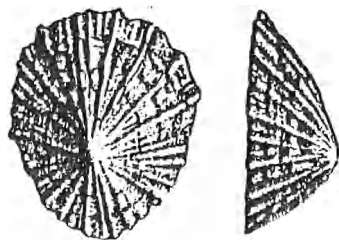
Stoottanden (Scaphopoda)

Eén waarneming van de gewone stoottand (*Dentalium vulgare*) te De Panne rond 20 juli in de vloedlijn. Het betrof een leeg exemplaar.

Slakken (Gastropoda)

29 soorten, waarvan 9 levend.

De onbetwistbare topper was het wenteltrapje (*Epitonium clathrus*) dat overal frequent en algemeen gevonden werd; echter steeds dood. Ook de fuikhoren (*Hinia reticulata*) en de glanzende tepelhoren (*Euspira poliana*) waren regelmatig en vrij algemeen in het aanspoelsel te vinden.

Schaalhoren (*Patella vulgata*)

(naar Preud'homme van Reine)

Het muiltje (*Crepidula fornicata*) werd gesignaleerd van De Panne en Oostduinkerke (17 en 24.I.) dood, en vastgehecht op lege wulken. Nog te De Panne waren dode exemplaren algemeen in de vloedlijn op 20/27.VII. Verder nog enkele ex. van Oostende (18.I., 08.II., 15/17.V.) en een keten op 14.II.

De schaalhoren (*Patella vulgata*) werd tijdens de excursies van 08.III. en 12.IV. te Oostende levend aangetroffen op de golfbrekers en de oostelijke havendam. Op 08.III. was daar bovendien nog de naaktslak *Acanthodoris pilosa* algemeen te vinden, vooral op het uiteinde van de oostelijke havendam. Op 12.IV. werd de soort echter niet meer aangetroffen.

Van drie soorten die leeg regelmatig gevonden werden, werd telkens één levende vondst gemeld :

- de wulk (*Buccinum undatum*) Oostduinkerke 17.I samen met talrijke lege huisjes.
- de gewone tepelhoren (*Euspira catena*) tussen De Panne en Koksijde op 24.I.
- de purperslak (*Vucella lapillus*) op 12.IV. onderaan de dijk van de "Halve Maan" te Oostende.

Opvallend was ook het vrij groot aantal meldingen van het schepje (*Philine aperta*). Meestal zijn deze fragiele schelpjes te vinden tussen fijn gruis, na een periode van rustiger weer. Dikwijls liggen ze boven op het gruis. Waarschijnlijk is de soort algemener dan wordt gedacht. Er waren gegevens van Oostende (12.IV. -10-, 27.IX. -1-, 10.V. -3- en 30.XII.1980 -1-) en van De Panne (24.I. -10tal-, 20/27.VII.-1-).

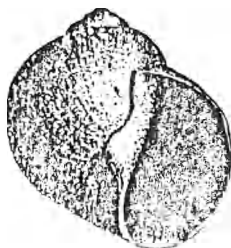
Volgende vondsten zijn nog het vermelden waard. Het betreft lege huisjes en vooral gruisvondsten.

- Emarginula conica* te De Panne, begin juli:1 ex.
- sleutelgathoren (*Diodora apertura*) te De Panne 13, 15.VII.:2 ex.
- knobbelige tolhoren (*Gibbula magus*) te Oostende op 12.IV.:1ex.; te De Panne op 13,15.VII.:1 ex.
- asgrouwe tolhoren (*Gibbula cineraria*) te Oostende op 12.IV.:1 ex.
- Gibbula umbilicalis* te Knokke op 08.III.:3 ex.
- gewone tolhoren (*Calliostoma zizyphinum*) te Koksijde op 01.III.:1 ex.
- Tornus subcarinatus* te Oostende op 12.IV.:1 ex.
- penhoren (*Turitella communis*) te Koksijde op 15.II.:1 ex. en te Oostende op 12.IV. :1ex.
- naaldje (*Bittium reticulatum*) te De Panne op 13, 15.VII.:2 ex.
- wit wenteltrapje (*Epitonium clathratulum*) te Oostende op 17.V.:enkele
- geschubde stekelhoren (*Cerastostoma erinaceus*) te De Panne op 24.I. aanwezig; te Koksijde op 15.II.:1 ex. en te 01.III.:2ex.; te De Panne op 13, 15.VII: ook 1 ex.

muizenootje (*Ovatella myosotis*) te Oostende op 17.V. enkele exemplaren.

Glanzende tepelhoren
(*Euspira poliana*)

(naar Preud'homme van Reine)

Inktvissen (Cephalopoda)

Lees het artikel van A. Huysseune in de Strandvlo 1(2).

De dwerginktvis (*Sepiola atlantica*) werd nog gemeld van voor Blankenberge-Wenduine waar ze gekruid werd met een bootje op 30.V., 13.VI. en op 21.VI. (telkens een 5-tal ex.). Van de gewone zee kat (*Sepia officinalis*) spoelde te De Panne op 28.V. een ex. aan van 40 cm. De rugschilden van deze soort werden ook regelmatig gevonden, vooral in juni, steeds zowat 10 exemplaren.

Rankpotigen (Cirripectida)

Op 14.II. werd te Mariakerke op een in de vloedlijn angespoelde plastiek kist een ex. en enkele fragmenten van de gewone eendemossel (*Lepas anatifera*) gevonden. Op die kist zaten verder nog veel ex. van *Balanus perforatus*, een zeepok van zuidelijke herkomst. Die zeepok zat ook op de al eerder vernoemde emmer, die op 11.I. te Oostende aanspoelde.

Tijdens de zomer werden op tal van plaatsen langs de kust eendemossels gevonden. Op dit ogenblik (begin dec.) is er een nieuwe invasie aan de gang. Daarom wachten we nu nog wat met de verslaggeving. In een volgend nummer zullen we uitgebreid op deze angespoelde eendemossels ingaan, want naast de gewone, zijn er nog drie andere soorten gevonden. Wil iedereen zo vlug mogelijk zijn waarnemingen omtrent eendemossels doorsturen? Het onderscheid

tussen de soorten is lang niet altijd eenvoudig te zien. Het is best om steeds zoveel mogelijk ex. te bewaren (alcohol) voor verder onderzoek; zeker die ex. met een op het oog wat afwijkende vorm. Het is aanbevolen om alle aangespoelde voorwerpen met eendemossels te controleren op andere soorten !

Frère Orbanstraat 309
B-8400 Oostende

Hooiwagenkrabben : tweede, dringende oproep

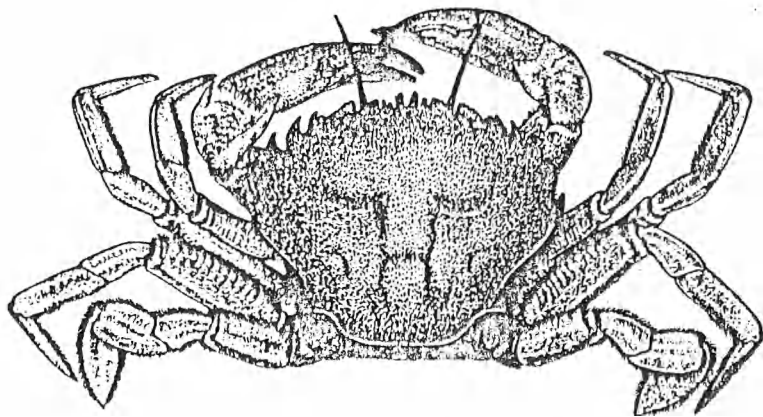
In het tweede nummer van De Strandvlo verscheen een oproep om materiaal van hooiwagenkrabben door te geven. Dit was naar aanleiding van de vaststelling van *Macropodia linaresi* langs de Nederlandse kust. Het probleem is er ondertussen nog veel boeiender op geworden: er zouden in het Nederlandse materiaal zelfs twee soorten, nieuw voor de wetenschap gevonden zijn.

Het spreekt vanzelf dat dergelijke vondsten aan de hand van zoveel mogelijk exemplaren dienen geverifieerd te worden. Daarom deze herhaalde, nog dringerder oproep om alle hooiwagenkrabben die Uw pad kruisen te bewaren en aan mij te bezorgen. Verdachte exemplaren worden doorgestuurd naar Nederland. Beste dank.

Guido Rappé
Cootveld 3
B-9131 Beervelde

Garnalen, krabben en kreeften (*Decapoda*)

Opvallend veel waarnemingen van *Decapoda* werden ons doorgestuurd. Volgende soorten werden het vaakst gemeld, zowel levend als aangespoeld (carapaxen) : strandkrab (*Carcinus maenas*), gewone zwemkrab (*Macropipus holsatus*, rugschilden vooral vanaf juni), noordzeekrab (*Cancer pagurus*, nooit talrijk, de meeste meldingen van Oostende in de buurt van het staketsel) en de breedpootkrab (*Portumnus latipes* - zie ook Rappé, 1981- meeste waarnemingen aan de westkust).

Fluwelen zwemkrab (*Macropipus puber*)

De fluwelen zwemkrab (*Macropipus puber*) werd minder opgemerkt en dit vooral tijdens het vroege voorjaar (Oostduinkerke : 24.I., resten van 1 ex.; Oostende 08.III., 4 ex. levend op golfbreker; 12.IV., 1 schaar aangespoeld; Raversijde : 10.IV., 1 dood ex. in de vloedlijn; Koksijde : 28.III en 18.IV., telkens 1 ex. bij visser -warrelnet- en 11.IV., 1 ex. in kruinet).

De gewone heremietkreeft (*Pagurus bernhardus*) werd regelmatig bij kruien vastgesteld, vooral dan aan de westkust (zie ook Desender, 1981b).

De meldingen van de andere *Decapoda*-soorten zijn in onderstaand overzicht weergegeven (zie ook Desender, 1981a en c) :

Porceleinkrabbetje (*Pisidia longicornis*)

24.I.	Koksijde	2 ex. op	<i>Alcyonidium</i>
	De Panne	1 ex. op	id.

Helmkrab (*Corystes cassivelanus*)

30.IV.	Oostduinkerke	carapaxen talrijk in de	vloedlijn
--------	---------------	-------------------------	-----------

20.VI.	De Panne	1 carapax aangespoeld	
--------	----------	-----------------------	--

Hooiwagenkrab (*Macropodia rostrata*)

28.III.	Koksijde	2 ex. in warrelnet	
---------	----------	--------------------	--

28/29.V.	De Panne	2 ex. (visser)	
----------	----------	----------------	--

Spinkrab (*Hyas araneus*)

24.I.	De Panne	1 ex.	
-------	----------	-------	--

Erwtekrabbetje (*Pinnotheres pisum*)

17.I.	Oostduinkerke	1 ex. in aangespoelde	mossel
-------	---------------	-----------------------	--------

Vlokreeften (*Amphipoda*)

De sprinkhaanvlokreeft (*Gammarus locusta*) werd op 24.I. en 20-27.VII. in de netten van een visser te De Panne opgemerkt.

Talitrus saltator, de gewone strandvlo, werd voor het Zwin (23.V.) en te Oostende (21.VI. en 15.VII.) in ondergestoven vloedlijnen talrijk aange- troffen, terwijl de gewone kwelderspringer (*Orches- tia gammarella*) zowel in het Zwin als in de Ijzer- monding te Nieuwpoort regelmatig werd vastgesteld; in schorregebieden (vooral in de strandkweekzone) is dit de meest algemene *Amphipoda*-soort.

Pissebedden (*Isopoda*)

Eurydice pulchra werd op 28.III. te Mariakerke gevonden (1 ex.), op 09.VI. talrijk op aangespoelde dode krabben te Oostende en tenslotte op 05.VIII. te Wenduine. In een plasje op het strand te De Panne werden op 20/27.VII. 5 ex. van *Idotea baltica* levend

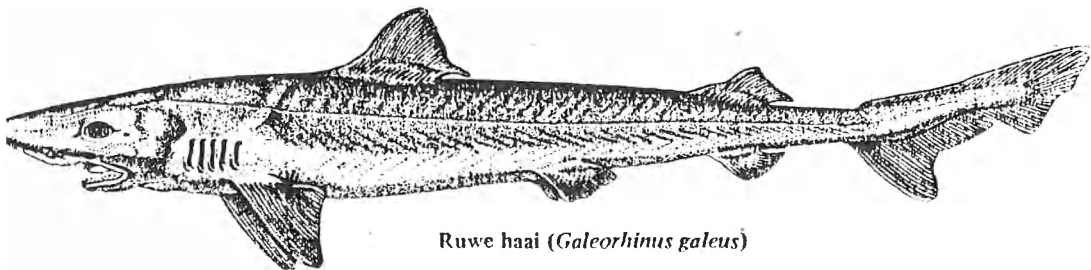
aangetroffen, terwijl *Idotea linearis* zowel op 28.III. als 18.IV. algemeen uit de netten van een visser te Koksijde (warrelnet) te voorschijn kwam.

Zeespinnen (*Pycnogonida*)

Enkel twee waarnemingen van het michelinmannetje (*Pycnogonum littorale*) :

12.IV. te Oostende : 3 ex. op golfbreker, waarvan 1 wijfje met eieren.

30.IV. te Koksijde : 1 ex. aangespoeld.

Ruwe haai (*Galeorhinus galeus*)

Vissen (*Pisces*)

De meeste waarnemingen van deze groep gebeurden bij strand vissers en zijn hieronder weergegeven met vermelding van de data.

Op 28/29.V. spoelde te De Panne een ruwe haai (*Galeorhinus galeus*) van ongeveer 1,4m aan. Voor recente waarnemingen van aangespoelde haaien- en roggenkapsels verwijzen we naar Rappé en Desender, 1981.

In de tabel betekent :

A = Koksijde

B = Blankenberge
Wenduine

C = Klemskerke

D = Zwarte Polder te
Nieuwvliet

° = veel ex. met parasitaire copepode (*Lernaeenicus sprattae*) op het oog.

°° = 1 ex. van 14 cm

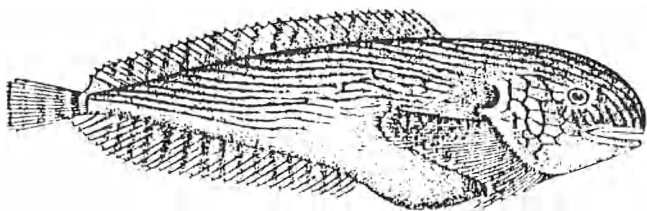
°°° = 1 ex. van 70 cm (warrelnet)

	A	B	C	D
bot	11.IV	-	-	-
<i>Platichthys flesus</i>	18.IV			
dikkopje	24.I	13.II	-	-
<i>Pomatoschistus</i>	11.IV			
<i>minutus</i>				
driedoornstekelbaars	24.I	-	28.II	-
<i>Gasterosteus</i>	18.IV			
<i>aculeatus</i>				
harnasmannetje	11.IV	13.II	-	-
<i>Agonus cataphractus</i>				
grote zeenaald	11.IV.	-	-	-
<i>Syngnathus acus</i>				
koornaarvis	11.IV.	-	-	13.IX.
<i>Atherina presbyter</i>				
rode poon	11.IV.	-	-	-
<i>Trigla corax</i>				
schar	24.I.	13.II		
<i>Limanda limanda</i>	11.IV.		-	-
schol	24.I.	13.II		
<i>Pleuronectes</i>	11.IV.	-	-	-
<i>platessa</i>	18.IV.			
slakdolf		13.II.	02.XI.80	
<i>Liparis liparis</i>	-		28.II.	-
			08.V,	
sprot	11.IV.	13.II°	-	-
<i>Sprattus sprattus</i>				
stekelrog	11.IV°°	-	-	-
<i>Raja clavata</i>				
tarbot	11.IV.	-	-	13.IX.
<i>Scophthalmus maximus</i>				
tong	24.I.	13.II		
<i>Solea solea</i>	11.IV.		-	-
	18.IV.			
vijfdradige meun	11.IV.	-	28.II.	-
<i>Ciliata mustela</i>				
zeebaars	18.IV°°°	-	-	-
<i>Dicentrarchus labrax</i>				
zeedonderpad	28.I.	-	28.II.	-
<i>Myoxocephalus</i>	11.IV.			
<i>scorpius</i>				

LITERATUUR

- Desender, K. -1981a- Garnalen, kreeften en krabben (Decapoda) langs de westkust. De Strandvlo 1; 32-37
- 1981b- Heremietkreeften en hun parasieten. De strandvlo 1; 60-64
- 1981c- Aantekeningen over drie interessante kreeftachtigen (Crustacea, Decapoda). De Strandvlo, 1; 72-75
- Rappé, G. -1981- Hoe groot wordt een breedpootkrab ? De Strandvlo, 1; 41-46
- Rappé, G. & K. Desender -1981- Eikapsels van haaien en roggen langs de Belgische kust : een eerste bericht. De Strandvlo, 1; 65-71

Muinkkaai 100
B-9000 Gent

Slakdolf (*Liparis liparis*)

Figuren uit K.N.N.V. Wetenschappelijke Mededelingen
nrs. 111 & 143.

Holtedieren (*Coelenterata*)

Poliepen (*Hydrozoa*)

Van de hydrozoenkolonies lagen veel waarnemingen vooral in de wintermaanden : kluwens die na een storm massaal op het strand kunnen aanspoelen.

Gekromde zeeborstel (*Hydrallmania falcata*), zee-cypres (*Sertularia cupressina*) en zeedennetje (*Abietinaria abietina*) vormen meestal het belangrijkste bestanddeel van die pakketten. In mei en juni werden van die soorten slechts hier en daar verspreide kolonies gevonden.

Ook de ruwe zeerasp (*Hydractinia echinata*) kwam regelmatig in het aanspoelsel voor.

Het gorgelpijpje (*Tubularia indivisa*) werd vooral in de zomer dood of levend aangespoeld gevonden.

De minder algemene soorten staan in de volgende tabel.

zeespriet	24.I.	Ster der Zee
<i>Nemertesia</i>	25.I.	De Panne
<i>antennata</i>	25.I.	Oostduinkerke
	12.IV.	Halve Maan
Haringraat	17.I.	Oostduinkerke
<i>Halécium spec</i>	25.I.	id.
<i>Laomedea geniculata</i>	28.VI.	Zeebrugge; op <i>Fucus spiralis</i>
<i>Laomedea longissima</i>	05.VIII.	Wenduine

Het nauwkeuriger uitpluizen van de aangespoelde pakketten zou deze soortenlijst zeker doen groeien. Verder zouden we er nog op willen wijzen dat wat het gorgelpijpje en de zeespriet betreft er van elk een nauwverwante soort bestaat : *Tubularia larinx* en *Nemertesia ramosa* die ook op het strand kunnen gevonden worden. Ze zijn echter niet opgenomen in de streeplijst.

Kwallen (Scyphozoa)

De kwallen laten een mooie opeenvolging in de tijd zien :

In juni was de blauwe haarkwal (*Cyanea capillata*) en vooral de oorkwal (*Aurelia aurita*) aanwezig.

In augustus werden vooral kompaskwallen (*Chrysaora hyoscella*) aangetroffen.

De zeepaddestoel (*Rhizostoma octopus*), ook al in augustus aanwezig, was massaal in september (rond 27.IX. een stranding), en werd nog tot eind oktober waargenomen.

Bloemdieren (Anthozoa)

In het aanspoelsel zijn dikwijls anemonen te vinden. Die dieren kunnen niet gedetermineerd worden.

Op de golfbreker aan de "Halve Maan" te Oostende werden op 08.III. levende paardeanemonen (*Actinia aquina*), de zeeanjelier (*Metridium senile*) en het golfbrekeranemoontje (*Diadomene cincta*) gevonden.

Kamkwallen (Ctenophora)

Het zeedruifje (*Pleurobrachia pileus*) werd gedurende het gehele jaar waargenomen; zowel aangespoeld als gekruid (d.w.z. gevangen in een kruinet). De meeste gegevens zijn van april en mei.

Mosdiertjes (Bryozoa)

In aanspoelsel wordt het bladachtig hoornwier (*Flustra foliacea*) het meest aangetroffen. Zeevinger (*Aleyonidium*) wordt veel minder gezien en dan vooral in januari en februari. De bruine, wrattige vorm was steeds zeldzamer dan de witte, gladde vorm.

De harige vliescelpoliep (*Electra pilosa*) kwam regelmatig voor in juni. Die soort komt onder 2 vormen voor : korstvormig (op hard substraat) en bolvormig (pelagisch). De laatste vorm is meest gevonden.

Borstelwormen (*Polychaeta*)

Van Polychaeten was het goudkammetje nagenoeg altijd in de vloedlijn te vinden. Het aantal varieert tussen enkele lege kokers tot vele centimeters dikke pakketten van levende an dode individuen.

In volgend tabelletje is aangegeven waar en wanneer het goudkammetje (*Pectinaria koreni*) massaal voor kwam :

Oostduinkerke	24.I.1981
Koksijde & Oostduinkerke oostkust	30.IV.1981
De Panne tot Oostduinkerke	20/26.VI.1981

Daarnaast werden in het aanspoelsel ook regelmatig de kokers van de perkamentkokerworm (*Chaetopterus variopedatus*), de schelpkokerworm (*Lanice conchilega*), de slijkkokerworm (*Sabella pavonina*) en de driekantige kalkkokerworm (*Potamoceros triqueter*) gevonden.

Op het zeedennetje was vrijwel steeds een spiraalkokerwormsoort aanwezig.

De zeepler (*Arenicola marina*) en de schelpkokerworm zijn op veel plaatsen levend aan het strand te vinden.

Merkwaardig zijn de 2 waarnemingen van een fluwelen zeemuis (*Aphrodite aculeata*) :

01.III. Koksijde	Ster der Zee	1 ex. in de waterlijn
08.V. Bredene		1 ex. in sleepnet.

Stekelhuidigen (*Echinodermata*)

De kleine zeeëgel (*Psammechinus miliaris*) en het zeeboontje (*Echinocyamus pusillus*) werden regelmatig op het strand gevonden; van de eerste soort soms enkele levende ex.

De zeekluit (*Echinocardium caudatum*) was aanwezig in het aanspoelsel van de westkust in januari en februari. Op 12.IV. werd er nog een stuk gevonden op het strand van de "Halve Maan" (Oostende).

De gewone zeester (*Asterias rubens*) werd regelmatig in de vloedlijn gevonden. Levende ex. zijn op diverse golfbrekers te vinden; ze worden ook af en toe uit warrelnetten gehaald.

In het aanspoelsel te Oostduinkerke werden op 17.I. massaal levende gewone slangsterren (*Ophiura texturata*) aangetroffen. Nadien werden slechts af en toe enkele ex. gevonden. Op 28.III. waren er 2 ex. van de brokkelster (*Ophiotrix fragilis*) gevonden in een warrelnet samen met 3 slangsterren.

Andere waarnemingen van de brokkelster :

Oostduinkerke	24.I.	1 ex.	aanspoelsel
De Panne	28.V.	1 ex.	id.

Lucas De Heerestraat 64
B-9000 Gent

Verslag van de SWG-excursie naar Nieuwpoort en Lombardsijde op 23 augustus 1981.

A. Huysseune

Negenentwintig personen waren komen opdagen voor deze excursie; enkelen hadden er zelfs een verre verplaatsing voor over.

Het eerste gedeelte van de uitstap bestond uit een wandeling op het strand ten oosten van de IJzermonding (Lombardsijde). De harde NW-wind van de afgelopen week had voor behoorlijk wat aanspoelsel gezorgd dat op het strand in verschillende banken gesorteerd lag. Het laagst op het strand lag vooral grof schelpengruis waarin, behalve kokkels, weinig intacte schelpen te vinden waren. Iets hoger in de getijdenzone lag een bank van aanspoelsel dat vnl. bestond uit lege kokers van sedentair levende wormen : het goudkammetje, de schelpkokerworm, de slijkkokerworm en de perkamentkokerworm. Tussen de kokers lagen veel anemonen, waarvan een aantal zeker zeeanellieren waren. Verder lagen hiertussen veel rugschilden van de strandkrab, de gewone zwemkrab, de breedpootkrab en een klein ex. van de noordzeekrab; ook een levend porceleinkrabbetje. Tussen de talrijke kluwens mosdiertjes en poliepen-

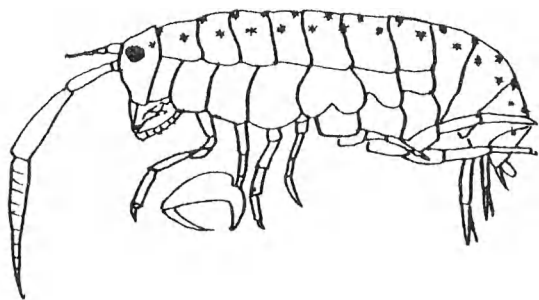
kolonies kropen zeepissebedden en vlokreeften rond.

Het aanspoelsel in de vloedlijn bestond vooral uit ineengestrengelde kluwens wier w.o. zeer talrijk het riemwier, Japans bessenwier en darmwier. Verder zat hiertussen ook knotswier, blaaswier, kleine zeeëik, kamwier en een enkele sliert vezelwier. Rondom deze vloedlijn waren in het droge zand de gaatjes te zien waarin de strandvlo leeft.

Het tweede gedeelte van de excursie ging naar de IJzermonding. Eerst werd halt gehouden aan de "Oesterput". Daar werd een bodemstaal uitgezeefd om de overvloedige aanwezigheid van het wadkreeftje aan te tonen. Deze kleine kreeftjes zitten met zo'n 5000 à 6000 ex. per m² en vormen een belangrijke voedselbron voor veel steltlopers. In de hoge schorre vonden we de voor dit milieu typische kwelder-springer en het muizenootje, een slikbewonend slakje.

Een staal slib van een slijkplaat langs de IJzer leverde o.m. talrijke zeeduizendpoten op en een enkele levende platte slijkgaper. In het verzand, noordelijk gedeelte van het reservaat werden tenslotte nog de bestippelde en de gewone strandvlo gevonden.

Muinkkaai 100
B-9000 Gent

Bestippelde strand-
vlo (mannetje)
(*Talorchestia*
deshayesii)
(naar Dekker)

Excursiekalender tot eind februari 1982

zondag 17 januari 1982 : strandwandeling te Koksijde
Samenkomst te 13h30 op de dijk Koksijde-centrum
aan de horloge; leiding L. Vanhercke

zaterdag 27 februari 1982 : excursie naar de
Boulonnais. Voor deze excursie naar de Noordfranse
kust hebben we uit financiële (alleszins niet uit
practische) overwegingen geopteerd voor persoonlijk
vervoer. Om iedereen de kans te geven om deel te
nemen, hebben we volgende regeling uitgedacht :
+ personen die mee willen, maar niet over transport-
mogelijkheden beschikken, sturen het secretariaat
een bericht dat ze mee willen rijden.

+ personen die mee gaan en over eigen vervoer be-
schikken én daarenboven bereid zijn om iemand mee
te nemen, sturen ook een bericht. Zij vermelden hun
naam, adres en telefoonnummer en het aantal passa-
giers dat mee kan rijden.

SLUITINGSDATUM voor alle inkomende post : 01 febr.
Na 1 februari maken wij een lijst van alle bereid-
willige chauffeurs. Die lijst wordt doorgezonden
aan alle kandidaat-passagiers. Deze zoeken zelf
contact met de chauffeurs die dichtbij wonen, of
waarvan vermoed wordt dat de reisroute dichtbij
langskomt. Kort gezegd : het komt er op aan om het
nodige reactievermogen, improvisatietalent en de
noodzakelijke bereidwilligheid te ontwikkelen.
Samenkomst te 8h op de markt te Audresselles;
bezoek van strand te Audresselles en/of Digue Nord
te Boulogne.

Geschatte reisduur vanaf de grens : 1h30.
Enkele richtpunten : Veurne, Duinkerke, Calais,
hier richting Boulogne tot in St-Inglevert, rechts
naar Wissant; daar links naar Audresselles.
Ofwel tot aan de watertoren voorbij Leulinghen-
Bernes, rechts naar de kust; vóór Gris-nez links
naar Audresselles.

MEDEDELINGEN vanwege het BESTUUR

Bijdragen voor 1982

GOED NIEUWS : de Strandvlo blijft betaalbaar
voor iedereen !

De lidmaatschapsbijdrage voor 1982 bedraagt 150 BFr. Voor de ledenadministratie is het bijzonder interessant dat alle bijdragen zo vroeg mogelijk overgeschreven worden. Omdat wij niet ongevoelig kunnen blijven voor zoveel goede wil van Uw kant, krijgt iedereen die zijn lidgeld betaalt vóór 01.III.1982 een reductie van 30 BFr. op de normale bijdrage. Stort Uw lidgeld op rekening 001-1091291-20 van de Strandwerkgroep, p/a Toekomstlaan 6, 8458 Oostduinkerke. Vermeld, indien mogelijk, ook Uw lidnummer.

Het Zeepaard

U kan zich ook abonneren op het tijdschrift van de Nederlandse Strandwerkgemeenschap. Het Zeepaard kost 12,50 Fl. Dit bedrag is over te schrijven op de Nederlandse Girorekening 450.222 van Piet Vos, Munnikenstraat 43, NL-2315 KV Leiden. Vermeld : algemeen lid.

Reductie

Vanaf heden kunnen alle leden van de Strandwerkgroep 10% reductie krijgen bij de aankoop van boeken op het volgende adres : Univers Sousmarin, Koninklijke baan 90, 8460 Koksijde.

Om de vermindering te krijgen, is het voldoende om de SWG-lidkaart te tonen. Schriftelijke bestellingen zijn ook mogelijk. Vermeld in dat geval het nummer van Uw lidkaart.

Publicaties die niet in voorraad zijn, worden graag voor U besteld. Zorg er voor dat titel, auteur, uitgever e.d.m. correct opgegeven worden.

Tijdens de jaarvergadering zal Univers sousmarin

aanwezig zijn met een boekenstand, opdat U een idee krijgt van het aanbod aan litteratuur in verschillende talen.

Aantal leden op 30.XI.1981 : 162

Wij stellen er prijs op dat de leden, die een onnauwkeurigheid ontdekken op het adreswikkkel, of die een nieuw adres hebben, ons de gecorrigeerde gegevens overmaken.

JAARVERGADERING op ZATERDAG 30 JANUARI 1982

Plaats : Jeugdherberg "De Ploate", Langestraat 82
te B-8400 Oostende.

Programma :

- 10h00-10h30 : ontvangst en koffie; daarna vertrek
naar het nabijgelegen zeeaquarium.
12h00 : einde bezoek van het aquarium
12h30 : Mogelijkheid tot warm middagmaal
Koffie voor wie zelf boterhammen meebrengt.
14h00 : Administratief gedeelte

15h00 : *Wierzonatie langs de Voordfranse en*
Belgische kust E. Coppejans

16h00 : pauze

16h30 : *De zee als natuurgebied* H. Rappé

17h30 : sluiting

Warme middagmalen (aan 180 BFr.) kunnen besteld worden door overschrijving van het vereiste bedrag naar rekening 001-1091291-20 van de Strandwerkgroep; stuur gelijktijdig een briefkaart naar Luc Vanhercke, Toekomstlaan 6, 8458 Oostduinkerke. Vermeld het gewenste aantal middagmalen.
Sluitingsdatum : 10 januari 1982

Gehele of gedeeltelijke overname van artikels mag uitsluitend gebeuren met schriftelijke toestemming van de redactie en de auteur(s).

Artikels kunnen handgeschreven of - bij voorkeur - getypt ingestuurd worden. Eventuele richtlijnen betreffende schikking en/of inlassen van figuren liefst op een afzonderlijk blad toevoegen. Tekeningen in zwarte inkt op een wit, afzonderlijk blad. Deze worden niet vergroot, noch verkleind; gelieve op een passend formaat te werken (de bladspiegel bedraagt max. 13 cm bij 17,5 cm).

De auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun teksten.

Artikels voor volgend nummer binnen vóór 10 februari 1982.

